

Ania dagiti pagilasinan ti **TULAREMIA**

Bigla nga panaggurigor

Panaglammin

Sakit ti ulo

Ut-ut ti laslasag

Ut-ut dagiti nagsusuupan

Namaga nga uyek

Tuloy-tuloy nga panagkapsut

Sakit ti bara (pulmonya)

Tattoo nga addaan ti pulmonya ket mabalin nga maaddaan ti panagsakit ti barukong ken nadara nga buteg ken mabalin met nga agrigat nga umanges ken no dadduma ket maminpinsan nga agsardeng ti panaganges.

Dagiti dadduma nga simtomas ti tularemia ket maibilang ti panagnana ti kudil wenno ngiwat, lumteg wenno naut-ut nga 'lymph glands', lumteg ken naut-ut dagiti mata, ken panagsakit ti karabukob. .

Dagiti simtomas ket gagangay nga agparang iti uneg ti 3 – 5 nga aldaw kalpasan ti pannakaidarang kadagiti bacteria, ngem mabalin nga umabot iti 14 nga aldaw.

Para kadagiti dadduma nga inpormasyon

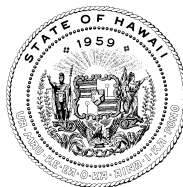
Aloha United Way

www.hawaii.gov/doh

wenno

www.cdc.gov

Ti Departamento ti Salun-at ket sipapalubos kadagiti programang ken aktibidad iti isu amin nga lipi, kolor, nasionalidad (kabilang ti pagsasao), tawen, kinatao, relihiyon wenno kakurangan ti kabaelan.

Suratan wenno awagan ti "Affirmative Action Officer"

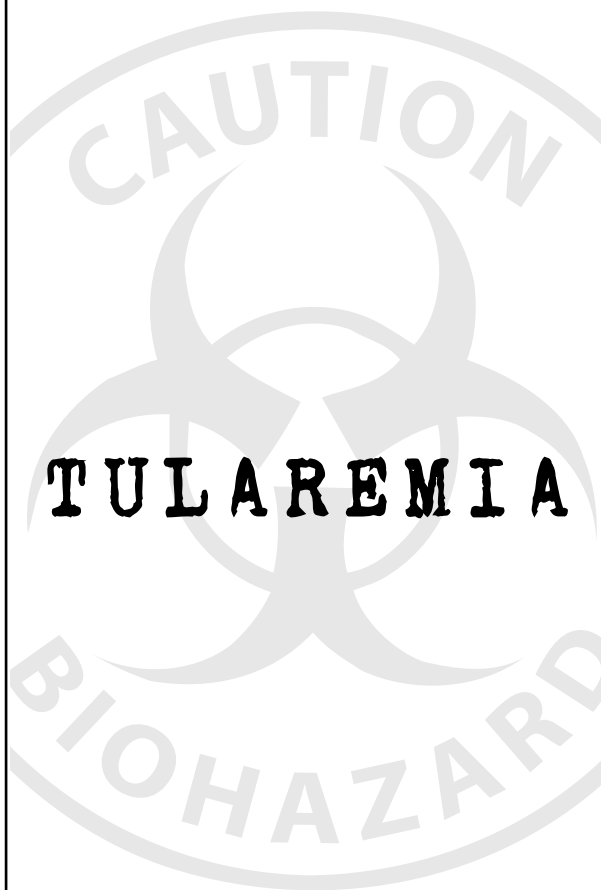
Iti Box 3378, Honolulu, HI 96801-3378

Wenno iti (808) 586-4616 (voice)

Ti uneg ti 180 nga aldaw nga kaadda ti parikot.

Ilocano

11/03 Ilocano

TULAREMIA

Estado ti Hawaii Departamento ti Salun-at

www.hawaii.gov/doh

Para kadagiti dadduma nga inpormasyon

wenno pakaammo

awagan ti 2-1-1

Ania ti tularemia?

Ti tularemia ket makainpeksyon nga sakit naggapu ti bacteria *Francisella tularensis*. Kadawyan nga masarakan kadagiti ayup, kangrunaan kadagiti bao ken rabbits.

Kasano nga maiwaras ti tularemia?

Ti tularemia ket maiwaras babaen ti:

- Kagat dagiti timel, dingraw, lamok ken nadumduma nga insekto nga nakasusup kadagiti nainpeksyunan nga ayup.
- Panagiggem kadagiti tultulang dagiti nainpeksyunan nga natay nga ayup.
- Pannangan wenno panaginum kadagiti narugitan nga taraon ken danum.
- Pannakalang-ab kadagiti bacteria nga pinagbalin nga likido.

Ti tularemia ket saan nga makaalis; saan nga agwara iti sabali nga tao.

Ania dagiti pagilasinan ti tularemia?

- Bigla nga panaggurigor
- Namaga nga uyek
- Panaglammin
- Tuloy tuloy nga panagkapsut.
- Sakit ti ulo
- Pulmonya
- Ut-ut dagiti laslasag
- Ut-ut dagiti nagsusuupan

Tattao nga addaan ti pulmonya ket mabalin nga agsakit ti barukong da ken maaddaan ti nadara nga buteg kasta met ti panagrigat nga aganges wenno dadduma pay ket maminpinsan nga agsardeng ti panaganges.

Dagiti dadduma nga sintomas ti tularemia ket maibilang ti panagnana ti kudil wenno ngiwat, lumteg wenno naut-ut nga 'lymph glands', lumteg ken naut-ut dagiti mata, ken panagsakit ti karabukob.

Dagiti simtomas ket gagangay nga agparang iti uneg ti 3 – 5 nga aldaw kalpasan ti paanakaidarang kadagiti bacteria, ngem mabalin nga umabot iti 14 nga aldaw.

Kasano nga maagasan ti pannakasamal ti tularemia?

Dagiti antibiotiko nga isurat dagiti mangngagas (doctor) para ti tularemia ket nabunga no mairugi nga nasakbay. Aniaman nga sangkabassit nga pannakataktak ket kessayan na ti gundaway ti pannakalasat.

Adda kadi mabalin nga bakuna para iti tularemia?

Idi nagkauna, ti bakuna ket nausar iti limitado laeng nga gundaway tapno salakniban na dagiti trabahador kadagiti laboratoryo. Ti bakuna itan ket saanen nga kasisigud nga maala gapu ti panagamak ti Administrasyon ti Taraon ken Druga. (Food and Drug Administration)

Kasanom nga ammo no naidarang ka?

Ti pannakaidarang ti tularemia ket makonpirma babaen ti panagaramat ti laboratoryo tapno maadal ti dara ken buteg. Kaadduan nga agtutubo nga kaso ti tularemia ket bunga ti pannakaidenna ti tao kadagiti ayup nga nainpeksyunan wenno nakagat ti nainpeksyunan nga timel wenno ngilaw.

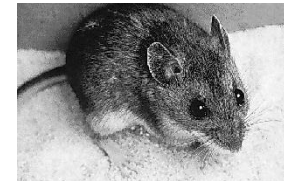
Ania ti aramidem no naidarang ka ti tularemia?

Dagus nga biruken ti asicaso iti doctor. Ibagam kadagiti mangngagas iti pagarup mo nga sika ket naidarang ti tularemia. Ti sakit ket mabalin nga makapatay no saan nga maagasan ti umiso nga antibiotiko.

Sadino ti pakasarakan ti tularemia?

Ti tularemia ket katutubo nga rumrumuar nga sakit dagiti ayup. Adda mapan nga 200 nga kaso ti maipadpadamag nga tinawen ditoy Estados Unidos. Nagistayan amin dagitoy nga kaso ket rimuar kadagiti adda iti away ken dagitoy ket naigapu ti pannakakagat kadagiti nainpeksyun nga timel ken kumakagat nga ngilaw wenno baeten ti panagiggem kadagiti bao, rabbits wenno hare. Awan pay naipadamag nga kaso ditoy Hawaii, tao man wenno ayup. .

Apay nga adda panagamak maipanggep iti tularemia nga mausar iti panangataki pangterorismo?

Ti bacteria nga mangited ti tularemia ket natured ken napigsa nga makainpeksyun. Maitured na ti nakaro nga lammin ken mabalin nga agbiag idiaay danum ti uneg ti mano nga lawas. Ti bacteria ket katutubo nga rumuar iti aniaman nga lugar ket mabalin nga naisina ken mapaadu. Ngem ti panagaramid ti epektibo nga likido nga armas ket narigat. Idi nagkauna, ti tularemia ket tinariipato ti Estados Unidos, ti dati nga Soviet Union ken dadduma pay nga nasyon tapno maaramat nga armas.

Dagiti kadi dengwen ken dadduma nga ayup mabalin nga masabidungan met ti tularemia?

Wen. Ti tularemia ket makainpeksyun nga sakit nga masarakan kadagiti ayup. Dagitoy nga ayup ket mabalin da nga makaiyalis ti sakit babaen ti nainpeksyunan nga insekto. No ti ipagarup mo ket naidarang iti dengwem, dagus nga awagam ti beteterinaryum.

Hand lesion and deer mouse photos courtesy Public Health Image Library, Center for Disease Control and Prevention.